

**RUOVEDEN KUNNAN
VARHAISKASVATUKSEN
TASA-ARVO JA
YHDENVERTAISUUS-
SUUNNITELMA**

SISÄLLYS

JOHDANTO	<u>3</u>
TASA-ARVOA JA YHDENVERTAISUUTTA VARHAISKASVATUKSESSA OHJAAVAT LAIT	<u>4</u>
KÄSITTEET	<u>5</u>
MITÄ ON SYRJINTÄ?	<u>6</u>
TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	<u>7</u>
SUKUPUOLISENSITIIVINEN KÄYTTÄYTYMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	<u>8</u>
KASVATTAJANA TOIMIMME NÄIN:	<u>9</u>
TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA ERI YKSIKÖISSÄ	<u>10</u>
LINKKEJÄ SUUNNITTELUN TUEKSI	<u>11</u>
LIITE 1.	<u>12-13</u>
LÄHTEET:	<u>14</u>

JOHDANTO

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on lainsäädännön mukaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisvelvoite. Tämä tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelma on tehty Ruoveden varhaiskasvatukseen ja päiväkodin esiopetukseen.

Suunnitelman alkuosa on yhteinen kaikille varhaiskasvatuksen yksiköille. Yhteisessä osassa luetellaan toimintaa ohjaavat asiakirjat, selitetään käsitteet sekä annetaan henkilöstölle käytännön toimintaohjeet. Suunnitelman loppuosassa ohjeistetaan yksikön omien toiminnallisten tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekemiseen.

Tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa on ollut tekemässä työryhmä, johon ovat kuuluneet :

- varhaiskasvatuksen johtaja Anna-Maija Vehkaoja
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja Tuula Lehminiemi
- esiopettaja Mirja Koivunen
- varhaiskasvatuksen opettaja Ada Kosonen
- varhaiskasvatuksen opettaja Annika Heinonen

Ulkoasusta on huolehtinut :

- varhaiskasvatuksen lastenhoitaja Pauli Paananen

TASA-ARVOA JA YHDENVERTAISUUTTA VARHAISKASVATUKSESSA OHJAAVAT LAIT

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvoista (609/1986) sekä yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) velvoittavat kuntia laatimaan varhaiskasvatukseen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Velvoite on tullut voimaan 1.6.2023. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa. Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa puolestaan sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan.

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Lapset huomioidaan varhaiskasvatuksessa omina yksilöinä tasa-arvoisesti. Jokaisella lapsella on oikeus kehitystään vastaavasti vaikuttaa omiin asioihinsa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) pitää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta arvoina, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen laadun arviointia. Nämä arvot edellyttävät pohdintaa sukupuoleen ja moninaisuuteen liittyvistä asenteista puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä keneltäkään missään muodossa.

KÄSITTEET

Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta ja kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä.

Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikki ovat samanarvoisia riippumatta iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Inklusiivisuus tarkoittaa, että edistetään osallisuutta, yhteenkuuluvuutta, yhdenvertaisuutta, moninaisuuden arvostamista ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Jokaisella lapsella on oikeus saada tukea omalle kasvulleen ja kehitymiselleen. Kasvattajien tulee tukea lasten toimintaa inklusiivisesti niin, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua yhteiseen toimintaan omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaan. Jokaisella lapsella on siis oikeus kuulua ryhmään ja tulla kohdatuksi tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan.

Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla.

Tasa-arvolain mukaan ketään ei saa syrjiä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin eikä sukupuolen ilmaisun perusteella.

MITÄ ON SYRJINTÄ?

Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toista henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Tasa-arvolain (609/1986) mukaan syrjintä voi olla välitöntä tai välillistä syrjintää, seksuaalista häirintää tai sukupuoleen perustuvaa häirintää.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) kieltämät syrjintäperusteet ovat muun muassa ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, mielipide, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy. Tasa-arvolaissa syrjintäperusteet ovat sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu. Kummassakin laissa kielletään häirintä näillä perusteilla.

Syrjinnän muotoja:

- **Välitön syrjintä:**

Henkilöä kohdellaan eri tavalla kuin muita, ilman hyväksyttävää perustetta.

- **Välillinen syrjintä:**

Näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö, joka johtaa syrjivään lopputulokseen.

- **Häirintä:**

Käyttäytymistä, jolla loukataan henkilön ihmisarvoa tai jolla luodaan henkilöä halventava, nöyryyttävä, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

- **Rakenteellinen syrjintä:**

Syrjintää aiheuttavat käytännöt yhteiskunnassa tai yhteisössä.

- **Piilosyrjintä:**

Tarkoituksellista pahantahtoisuutta, sivuuttamista sekä tuen ja kannustuksen puutetta.

TASA-ARVON JA YHDENVARTAISUUDEN TOTEUTTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa, että kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus kasvatukseen, opetukseen ja huolenpitoon riippumatta lapsen taustasta tai yksilöllisistä ominaisuuksista. Ruoveden varhaiskasvatuksen tärkeimmät arvot: lapsi on arvokas sellaisena kuin hän on, lasten ja perheiden kunnioittaminen sekä turvallisuus, korostavat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Lapset kohdataan yksilöllisesti ja lasten ikä, sukupuoli, moninainen perhe- ja kulttuuritausta, erilaiset mielenkiinnonkohteet ja yksilölliset ominaisuudet otetaan huomioon varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Henkilöstön tehtävänä on tunnistaa lapsia eriarvoistavia tekijöitä ja puuttua niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Positiivinen ja kannustava vuorovaikutus on lähtökohta lapsen oman identiteetin ja itsetunnon myönteiselle kehitymiselle.

**OMIEN ASETEIDEN TUNNISTAMINEN ON TÄRKEÄÄ.
MYÖS EPÄKOHTIIN ON PUUTUTTAVA HIENOVARAISESTI
JA KANNUSTAVALLA TAVALLA.**

SUKUPUOLISENSITIVINEN KÄYTTÄYTYMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Laadukkaan varhaiskasvatuksen perustan luovat osallisuus, tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus. Ruoveden varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdatuksi omana itsenään, ja että lapsen mielipiteitä kuunnellaan ja niitä arvostetaan. Lasten tulee saada tehdä erilaisia valintoja siten, ettei sukupuoli rajoita niitä. Tärkeää on, että lapset voivat kokeilla leikeissään erilaisia asioita sukupuolesta riippumatta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee olla tietoisia omista sukupuoleen ja muuhun erilaisuuteen liittyvistä asenteistaan ja pohtia omia toimintatapojaan.

**”LASTEN TULEE SAADA TEHDÄ
ERILAISIA VALINTOJA SITEN,
ETTEI SUKUPUOLI RAJOITA NIITÄ.”**

KASVATTAJINA TOIMIMME NÄIN:

- Kohtaamme jokaisen lapsen tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti. Annamme kaikille samat mahdollisuudet leikkiin ja oppimiseen.
- Otamme inklusiivisuuden periaatteet huomioon niin, että jokaisella lapsella on mahdollisuus päästä mukaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.
- Tiedostamme omat sekä muiden asenteet ja puutumme tarvittaessa hienovaraisesti epäarvostaviin tilanteisiin.
- Kunnioitamme kaikkien lasten perhetaustaa ja tuemme lasten perheidentiteettiä niin, että lapsi kokee perheensä arvokkaaksi.
- Arvioimme omaa käytöstämme ja näytämme lapsille mallia kohtelemalla työkavereita tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA ERI YKSIKÖISSÄ

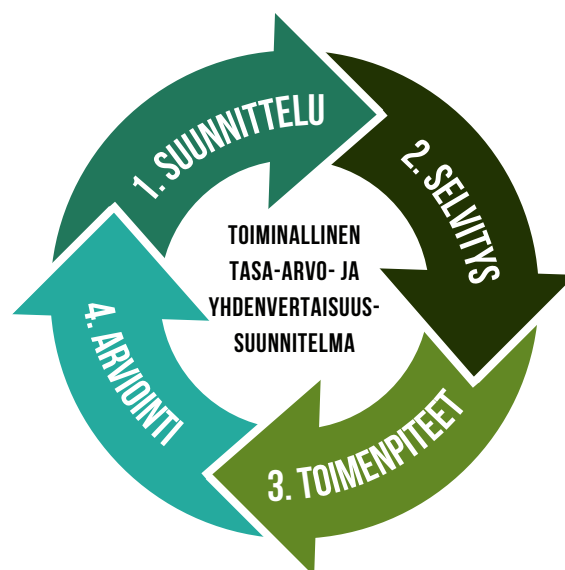
Ruoveden varhaiskasvatuksessa jokainen varhaiskasvatussyksikkö tekee oman toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Apuna suunnitelman tekemisessä käytetään sivun xx taulukkoa.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan lukuvuosittain. Suunnitelman sisältö valitaan yksikön tarpeiden ja itse tehtyjen havaintojen pohjalta.

Syksyllä aloitetaan selvitys varhaiskasvatuksen tasa-arvotilanteesta. Apuna käytetään lomakkeita ja havainnointia. Tähän taulukon aiheet.

Kehittämisvaiheessa pureudutaan niihin teemoihin, joista selvitysvaiheessa paljastui parannettavaa tai muutettavaa. Tässä vaiheessa nimetään toimenpiteitä, joilla puututaan nimenomaan näihin selvitysvaiheessa esiin nousseisiin epäkohtiin. Kehittämistoimet tulee olla konkreettisia.

Toimenpiteiden toteutumista arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivityksen yhteydessä.

LINKKEJÄ SUUNNITTELUN TUEKSI

Menetelmäpankki – Tasa-arvoinen varhaiskasvatus

Linkin takaa löytyvien havainnointimenetelmien ja harjoitusten avulla voi havainnoida toimintaympäristöä sekä omaa, työkavereiden ja ryhmän toimintaa eri näkökulmista. Erityisesti niissä kiinnitetään huomiota tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen vuorovaikutuksen merkitykseen.

Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu varhaiskasvatuksessa – esimerkkejä

Tästä linkistä löytyy esimerkkejä toiminnallisesta tasa-arvosuunnittelusta. Lain mukaan toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman tulee pohjautua selvitykseen toiminnan tasa-arvosta, jonka perusteella määritellään toimenpiteitä tukemaan tasa-arvoa. Seuraavat esimerkit voivat antaa kuitenkin ideoita siihen, millaisissa arjen hetkissä epätasa-arvoa voi esiintyä ja millaisilla konkreettisilla tavoilla toimintaa voi kehittää tasa-arvoiseksi varhaiskasvatuksessa

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

Milloin selvitystä tehty ja mitä havaittu:

Kehitettävä teema	Tavoite	Kehittämistoimenpiteet	Kehittämisaikataulu & vastuhenkiö	Arviointi

LIITE 1.

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA

1. Suunnittele

- Tutustu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien vaatimuksiin toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta ja keskeisiin käsitteisiin.
- Pohdi suunnitelman paikkaa: teettekö toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ja toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman yhdessä? Tulevatko ne osaksi jo olemassa olevia suunnitelmia kuten toimintasuunnitelmaa tai vasua? Lain mukaan suunnitelmien pitää olla vähintään toimipaikkakohtaisia.
- Tässä vaiheessa voit kirjata lomakkeeseen, milloin suunnittelu on aloitettu ja milloin selvitystä tullaan tekemään.

2. Selvitä

- Käytä erilaisia havainnointimenetelmiä apuna, kun selvität tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta.
- Ota reippaasti aikaa, vaikka koko syksy, selvittämiseksi ja pyri siihen, että löydätte nimenomaan rutiineja ja toistuvia toimintamalleja, jotka kaipaavat muutosta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta.
- Kun selvitystä on tehty, kirjaa lomakkeeseen mitä se paljasti. Millaisissa asioissa olette onnistuneet? Mitä kehitettävää löytyi tasa- arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta?

3. Kehitä

- Tehdyn selvityksen perusteella valitkaa kehittämiskohteita.
- Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa kehitettävien asioiden tulee liittyä sukupuoleen ja toiminnallisessa yhdenvertaisuussuunnitelmassa muihin ominaisuuksiin tai tekijöihin kuten perhemuotoihin, kieleen, ikään, uskontoon, vammaisuuteen tai ihonväriin.
- Tässä vaiheessa kirjaa lomakkeeseen kehittämiskohteet, niille tavoitteet sekä konkreettisia toimenpiteitä, joilla pyritte tavoitteita kohden.

4. Arvioi

- Kun kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä on tehty esimerkiksi kevään ajan, arvioikaa niiden vaikutuksia.
- Kirjaa tässä vaiheessa lomakkeeseen saavutitteko tavoitteet? Mikä toimi? Mikä ei? Siirryttekö seuraavaksi selvittämään uusia kehittämisaiheita vai jatkatteko vielä samojen teemojen parissa?

LÄHTEET:

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Käsitteet | Opetushallitus (oph.fi)

Varhaiskasvatuslaki 540/2018 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

tasa-arvon määritelmä kielitoimiston sanakirja - Haku (bing.com)

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®

Mitä arvioidaan? | Yhdenvertaisuuden arviointi (finlex.fi)

Syrjinnän määrittely ja lainsäädäntö | Opetushallitus (oph.fi)

Menetelmäpankki – Tasa-arvoinen varhaiskasvatus

esimerkkeja_toiminnallisesta_tasa-arvosuunnittelusta (1).pdf

Syrjintä | Yhdenvertaisuusvaltuutettu (syrjinta.fi)

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus | Lapin yliopisto (ulapland.fi)

Päiväkoti

Metsäpolku

